

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Kateřiny Čuhelové, Ph.D., a soudců JUDr. Michala Ryšky a Mgr. Ivy Krejčířové ve věci

navrhovatelky (matky): **G.H.**, narozená dne XXXXX
bytem XXXXX
zastoupená advokátkou Mgr. Petrou Majerovou
sídlem Smetanovo nábřeží 958/8, 690 02 Břeclav

a nezletilého: **L.Č.**, narozený dne XXXXX
bytem XXXXX
zastoupený opatrovníkem městem Břeclav
sídlem náměstí T. G. Masaryka 42/3, 690 02 Břeclav

za účasti
matrikového otce: **J.Č.**, narozený dne XXXXX
bytem XXXXX

o popření otcovství,

o odvolání matky a matrikového otce proti rozsudku Okresního soudu v Břeclavi ze dne 26. září 2024, č. j. 21 Nc 7003/2024-19,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se **potvrzuje**.
II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. V záhlaví označeným rozsudkem soud prvního stupně rozhodl tak, že návrh G.H., narozené XXXXX, na určení, že J.Č., narozený XXXXX, není otcem nezletilého L.Č., narozeného XXXXX, se zamítá (I. výrok). Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (II. výrok).

2. Dospěl k závěru, že bylo prokázáno, že k početí nezletilého došlo formou umělého oplodnění se souhlasem matrikového otce, který byl v rozhodné době manželem matky. Tento souhlas je právně závazný a zakládá nevyratitelnou právní domněnku otcovství.
3. Proti rozsudku se odvolala matka a matrikový otec.
4. Matka v odvolání uvedla, že dne 27. 10. 2023 byl na klinice XXXXX proveden pokus umělého oplodnění, poté 17. 11. 2023 zjistila, že je těhotná. Soudu však neuvedla, že **den po 27. 10. 2023 měla pohlavní styk** s osobou odlišnou od manžela. To tajila před manželem proto, že by nemusel v budoucnu dát další souhlas, kdyby pokus o umělé oplodnění nevyšel. Otěhotněla souloží s cizí osobou. Matrikový otec není biologickým otcem, k nezletilému nemá vztah, matka jej bude vychovávat sama, je zajištěna. Má zajištěného rodinného příslušníka pro případné budoucí opatrovnictví. Navrhla, aby odvolací soud napadené rozhodnutí změnil tak, že matrikový otec není otcem nezletilého. Na jednání odvolacího soudu doplnila, že nezná jméno muže, se kterým souložila, potkali se v klubu Fléda.
5. Matrikový otec uvedl, že není otcem nezletilého, s nezletilým se nestýká.
6. Opatrovník se z jednání odvolacího soudu omluvil, nepožádal o odročení jednání, bylo tak jednáno v jeho nepřítomnosti dle §101 odst. 3 o.s.ř., navrhl potvrzení napadeného rozhodnutí.
7. Krajský soud v Brně jako soud odvolací (§ 10 o.s.ř.) se dále zabýval odvoláními rodičů proti rozsudku, po zjištění, že odvolání byla podána k tomu oprávněnými subjekty (§ 201 o.s.ř.), směřují proti rozhodnutí, proti němuž jsou přípustná (§ 201, § 202 o.s.ř.), byla podána včas (§ 204 o.s.ř.), v souladu s ustanovením § 212a odst. 1 o.s.ř. a § 28 o.s.ř. přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu napadeném odvoláními i nad rámec odvolacích námitek, a poté dospěl k závěru, že odvolání nejsou důvodná.
8. Z obsahu spisu odvolací soud zjistil, že matka se domáhala popření otcovství, uvedla, že s matrikovým otcem uzavřeli manželství dne 17. 9. 2016, manželství bylo pravomocně rozvedeno dne 22. 4. 2024. Nezletilý se narodil dne XXXXX, tj. v období mezi 180 dnem od uzavření manželství a 300 dnem po rozvodu manželství, tj. v tzv. ochranné lhůtě. Za trvání manželství se s matrikovým otcem dohodli na umělém oplodnění spermatem dárce, **pokus byl úspěšný dnem 27. 10. 2023.**
9. Opatrovník navrhl zamítnutí návrhu.
10. Matka při výslechu uvedla, že s otcem nemohli mít dítě, **rozhodli se, že podstoupí umělé oplodnění spermatem dárce.** Pokus o umělé oplodnění byl úspěšný dne 27. 9. 2023, v té době s matrikovým otcem intimně nežili 2 roky. V době rozhodné pro početí nezletilého **neměla s nikým intimní poměr.**
11. Matrikový otec v rámci výslechu uvedl, že dal souhlas s umělým oplodněním spermatem dárce, které bylo následně úspěšné. Asi rok v té době spolu s matkou nežili, intimně se nestýkali, bez souhlasu by matka nemohla umělé oplodnění podstoupit, **proto ho dal**, a to jako projev dobré vůle, ne s cílem, aby měl dítě, necítí se být otcem nezletilého.

ÚPLNÁ APELACE

12. Podle § 28 odst. 1 z.ř.s. mohou být v odvolacím řízení uváděny nové skutečnosti a důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně. K novým skutečnostem nebo důkazům odvolací soud přihlédne, i když nebyly uplatněny.
13. Zákon o zvláštních řízeních soudních (dříve *cum grano salis* tzv. nesporná řízení) nadále setrvává na uplatnění principu **tzv. úplné apelace, v souladu s nímž lze v odvolacím řízení uvádět bez omezení nové skutečnosti a důkazy**, přičemž tyto není třeba uplatňovat, neboť odvolací instance má povinnost k nim přihlédnout z úřední povinnosti s ohledem na zásadu vyhledávací

(vyšetřovací), která je stěžejním principem ovládajícím zvláštní řízení soudní (k tomu viz usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 9. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2839/18). Uplatnění principu úplné apelace úzce souvisí se skutečností, že zvláštní řízení soudní nejsou, na rozdíl od tzv. sporných řízení upravených komplexně v občanském soudním řádu, zkoncentrována, poněvadž se v jejich rámci projevuje procesní zásada jednotnosti řízení (též arbitrární pořádek), dle níž tvoří řízení před soudem jednotný celek, který nelze dále dělit na jednotlivé úseky, vymezené pro splnění konkrétních procesních povinností a využití procesních oprávnění. Režim úplné apelace tak ruku v ruce s principem jednotnosti řízení poskytuje účastníkům zvláštních řízení soudních možnost kdykoliv v průběhu prvostupňového, respektive odvolacího řízení tvrdit nové skutečnosti a navrhnout nové důkazy, čímž je učiněno zadost veřejnému zájmu na spravedlivém skončení těchto řízení a ochraně práva jejich účastníků (viz Petr, B. In: Jírsa, J. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2025-2-17]. Komentář k § 28.).

14. Princip neúplné apelace však nesmí vést k tomu, že **účastníci budou záměrně uplatňovat rozhodné skutečnosti až v odvolacím řízení**. Takové procesní jednání by bylo v rozporu s principem poctivosti, který bezpochyby platí i v procesním právu (Lavický, P. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Praktický komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2025-2-17]. Komentář k § 28.).
15. Podle § 20 odst. 1 z.s.ř. je soud povinen zjistit všechny skutečnosti důležité pro rozhodnutí. Přitom není omezen na skutečnosti, které uvádějí účastníci. Účastník může uvádět rozhodné skutečnosti a označovat důkazy až do vydání nebo vyhlášení rozhodnutí. Tím není dotčeno právo účastníka uvádět nové skutečnosti a důkazy v odvolacím řízení (§ 20 odst. 2 z.s.ř.).
16. Neuplatnění prekluzivních lhůt však nesmí vést k obstrukcím ze strany účastníka řízení, kupř. aby rozhodné skutečnosti přednášel "po kapkách", aby bezdůvodně dávkoval důkazní návrhy apod. Jak již bylo uvedeno výše, takové procesní jednání by bylo v rozporu s principem poctivosti, který se uplatňuje i v procesním právu. Skutková tvrzení a důkazní návrhy by účastníci měli do řízení uvést co nejdříve; tím samozřejmě není řečeno, že musí být učiněny ihned při prvním procesním úkonu, neboť včasný bude i takový přednes nebo důkazní návrh, který reaguje na novou situaci, jež vyplynula z dosavadního průběhu dokazování a kterou nebylo možno rozumně předvídat. Bude-li z tohoto pohledu přednes nebo důkazní návrh účastníka opožděný a lze-li v tom vidět zavinění účastníka, pak mu lze podle § 147 odst. 1 o.s.ř. uložit náhradu nákladů řízení, které tím vzniknou. Pokud by opožděné přednesy nebo důkazní návrhy **měly charakter zneužití práva**, které nyní dokonce dvojité zakazuje občanský soudní řád v § 2 a 6, **nemusel by k nim soud v některých řízeních (především v návrhových řízeních, v nichž proti sobě vystupuje navrhovatel a odpůrce), přihlížet**. Takový krok ale záleží na povaze řízení a na okolnostech, za nichž k zneužití práva došlo (Lavický, P. a kol. In: Lavický, P. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Praktický komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2025-2-17]. Komentář k § 20.).
17. V posuzovaném případě účastníci nově v odvolacím řízení tvrdili, že matka souložila s neznámým mužem, se kterým se setkala druhý den po umělém oplodnění v klubu Fléda, daný postup je na hranici zneužití práva. Přesto se odvolací soud danou skutečností zabýval.

POUČENÍ DLE § 118a o.s.ř.

18. Z rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 2024, sp. zn. 14 Cmo 189/2024, vyplývá, že „i v návrhových řízeních podle z.s.ř. se podpůrně použije ustanovení o poučovací povinnosti soudu podle § 118a o.s.ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2016, sp. zn. 29 Cdo 4006/2015).“
19. Odvolací soud poučil matku, která tvrdila soulož s jiným mužem, aby uvedla, s kým konkrétně otěhotněla v rámci soulože (míněno konkrétní označení muže) a označila důkazy k prokázání této skutečnosti (§ 118a odst. 1, 3 o.s.ř.). Matka muže neoznačila, stejně jako důkazy. S tím, že důkazem by mohl být její výslech.

20. Odvolací soud tak dospěl k závěru, že matka neunesla břemeno tvrzení ohledně skutečnosti, že souložila s konkrétním mužem. Pokud totiž soud nezná konkrétního muže, s nímž matka souložila, nemůže mu uložit dostavit se ke znalci a podrobit se lékařskému vyšetření, zkoušce krve, aby zjistil, zda je otcem dítěte. I kdyby matka souložila s jiným mužem den po umělém oplodnění v klubu Fléda, oproti tomu, co vypověděla jako účastnice řízení před soudem prvního stupně, pak jen tato skutečnost by neznamenal, že otcem je onen neznámý muž. Bylo by třeba jeho otcovství prokázat, viz níže.

ROZHODNÁ HMOTNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA

21. Podle § 786 odst. 1 o.z. narodí-li se dítě mezi 160 dnem od uzavření manželství a 300 dnem po jeho zániku nebo prohlášení za neplatné, lze otcovství popřít s výjimkou uvedenou v § 777 jen jeli vyloučeno, aby manžel matky byl otcem dítěte.
22. Podle § 787 o.z. otcovství nelze popřít k dítěti narozenému v době mezi sto šedesátým dnem a třístým dnem od umělého oplodnění provedeného se souhlasem manžela matky, nebo se souhlasem jiného muže, když matka není vdaná, bez ohledu na to, jaké genetické látky bylo použito. **To neplatí, otěhotněla-li matka dítěte jinak.**
23. **Genetický původ zárodečného materiálu je tedy zcela nerozhodný, a to jak v případě homologního, tak heterologního umělého oplodnění.** To je zdůrazněno také v § 787 z něž plyne, že **použití zárodečného materiálu pocházejícího od dárce nemůže být důvodem pro popření otcovství** (Frintová, D. In: Zuklínová, M. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975).* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2025-2-17]. Komentář k § 778).
24. **Jako výjimku z pravidla zákazu popření otcovství k dítěti počatému pomocí asistované reprodukce provedené v tzv. kritické době za souhlasu muže z neplodného páru zákon stanoví fakt, že matka otěhotněla jiným způsobem než v důsledku umělého oplodnění, tedy souloží s jiným mužem.**
25. Aby byli ve věci popření otcovství úspěšní, museli by **tvrdit a dokázat, že matka dítěte otěhotněla jinak než při umělém oplodnění pomocí dárce, tedy v důsledku soulože s jiným mužem.** Jde-li o dokazování (nejen) v paternitních věcech, **lze i jiné osobě než účastníkovi řízení nařídít, aby se dostavil ke znalci a podrobil se lékařskému vyšetření,** popřípadě zkoušce krve, anebo aby něco snášel, jestliže je to k podání znaleckého posudku třeba (viz § 127 odst. 4 o.s.ř.).
26. V praxi se lze setkat s případy, kdy se zejména účastník řízení odmítá podrobit znaleckému dokazování. Lze plně souhlasit s nálezem Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. **I. ÚS 987/07**, dle kterého „je odběr biologických vzorků vždy zásahem do tělesné integrity (čl. 6 a 31 LPS), který s sebou vždy a za všech okolností nese zdravotní riziko spočívající v narušení rovnováhy nejen fyzické, ale i psychické. Bagatelizace tohoto problému vede k porušení stěžovatelova práva na lidskou důstojnost a osobní čest (čl. 10 LPS).“ Nicméně v tomto směru Ústavní soud připomíná, že „**předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí, včetně výkonu soudnictví, musí být zájem dítěte (čl. 3 odst. 1 Úmluvy).** Pokud je to možné, má každé dítě právo znát své rodiče a má právo na jejich péči (čl. 7 Úmluvy). (...) je povinností soudu náležitě vyšetřit skutkový stav a zjistit, zda žalovaný muž je otcem, či nikoliv. K tomu je bezesvých pochybností zapotřebí provést též vyšetření DNA u tohoto muže; povinnost soudu objasnit skutkový stav jej proto opravňuje i k tomu, aby mj. tomuto muži uložil povinnost dostavit se ke znalci a strpět odběr vzorků nezbytných pro DNA analýzu. Jedině tímto postupem mohou být respektovány převažující zájmy dítěte, jakož i jeho právo znát své rodiče.“ Proto byla věc uzavřena konstatováním, že „**v řízení o určení otcovství podle § 54 odst. 1 a odst. 2 zákona o rodině je soud oprávněn uložit žalovanému muži, aby se v souladu s § 127 odst. 3 o.s.ř. dostavil ke znalci a strpěl odběr vzorků DNA, a to za účelem určení, popř. vyloučení otcovství tohoto muže. Není v rozporu s ústavním pořádkem, vynucuje-li soud splnění této povinnosti na žalovaném muži, který se odmítá vyšetření podrobit, za pomoci pořádkových**

pokut či předvedení.“ (viz také Králíčková, Z., Hrušáková, M., Westphalová, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo* [§ 655–975]. *Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 544-546].

27. V posuzované věci matka soulož s jiným mužem neprokázala, rozhodnutí soudu prvního stupně je tak správné a bylo odvolacím soudem potvrzeno dle § 219 o.s.ř.
28. O náhradě nákladů odvolacího řízení soud rozhodl dle § 142 odst. 1 o.s.ř. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí **je** dovolání přípustné, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. Dovolání se podává k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím soudu, který rozhodoval ve věci v prvním stupni, ve lhůtě do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu.

Brno 19. února 2025

JUDr. Kateřina Čuhelová, Ph.D., v. r.
předsedkyně senátu